

کۆلیژ: پەرۆردەہی بنەرەتی

زانکۆ: سەلاحە دین – ھەولێر

بابەت: کوردناسیی گشتی

پەرتووکی کۆرس – (قوناغی یەكەم -

ناوی مامۆستا: شیلان عثمان عبد الرحمن

سالی خویندن: 2022 - 2023

پەرتووکی کۆرس

بیری گشتی دهبی

ی، که ناحه زانی نه ته وهی کورد دژی کوردییان نوسیوه و نابابه تیانه له بهرژه وهندی خویان راستییه کانیان شیواندوه .

ریندکارانی غهیره کورد، به پیشه و رهچه له کی کورد و سه به خوی زمانی کوردی و داب و نه ریت و شیوازی بیرکردنه وه و

ن به سامانی دهوله مهندي كه لتوور و كه له پوور و جوگرافیا لایه نه جیا جیاکانی ژیانی نه ته وهی کورد و نه ژاد و میژوو و زمان و

ران له و حهقیقه تهی که کورد نه ته وهی کی خاک دابه شکرایی بی قهوارهیه و به دریژی میژوو توشی قریکردن و راگواستن و

اسنامهی نه ته وهی بوته وه .

انه ، که کوردیش خاوهنی زمانیکه له ئاستی زمانهکانی دیکه ی دنیا دایه له پرووی سروشت و پیکهاته وه ، ههول بدا بو پیشخستنی

نی زمانی کوردی له نووسین و داهینانه کانیدا.

دا زورگرنگه که ناماده بوونی بهرده و امیان هه بی و تینییه کان تومار بکن و به شدارین له وانه که به ریگی

هروه ها خویندنه وهی نهوسه چاوانه ی که له لیستی سه چاوه ی کور سبوو که که ناماژ هیان پیکراوه "بوئه وهی پیشو مخته زانیار بیان هه بی له سه ربابه ته که .

به کارده هیئتی ب م گیش و به ئامانج هکان و گه یان دنی زانیاری هکان ب مقوته ابی وه که و ریگه ای ئاماده کاری، که ه تیایه دا ه که ه به کارهیتانی یه ه ندر یگایه کی دیکه هی وه که و ریگه ای گ توگم و پرسه یار و وه لام (سه وو و جه اب) له ه پ یتا و گه یاندنی زانیارییه کان. به کارهیتانی هه ریه ک له م شیوازانه ش به پ یتی سروشتی بابه تیوانه که و بوونی سه ریاوه و هم کاری

نه جامدانی کویز و لیپرسینه وه ی رۆژانه له بابه ته که و نه رکی ماله وه نه جامدانی تافیکردنه وه ی وه رزی ده بی که تیکرای تافیکردنه وه ی وه

بارت به میژووی کورد

تانه ی ، که ئه یوه ندییان به گه لی کورد هه یه.

به زمان و ئه دهبی کوردی .

ت به هه موو بابه تیکی ئه یوه نیدییار به (زمان و ئه دهبی کوردی) .

Course Book

- 1- ئیحسان نووری ئاشا (1991) ، مێژووی رێط و رەزەلەکی کورد، وەرطیرانی حەمە کەریم عارف، ضائییە کەم ، ضائخانەى وەزارەتى ئەروەردە – هەولێر .
- 2- زبیر بلال اسماعیل (1911) ، مێژووی زمانی کوردی ، وەرطیرانی : یوسف رووف علی، دار الحریە للطباعە – بەغداد .
- 3- سەلام ناوخۆش و نەریمان عەبدوللأ و ئیدریس عەبدوللأ (2009) ، کوردلۆجی، ضائییە ضوارەم، ضائخانەى منارە . هەولێر .
- 1- سەلام ناوخۆش و نەریمان خۆشناو (2010) ، زمانەوانی ، ضائییە کەم، ضائخانەى منارە، هەولێر .
- 5- شوکریە رەسول (1919) ، ئەدەبی کوردی و هونەرەکانی ئەدەب، مطابع التعلیم العالی .
- 6- عبدالواحید مشیر محمود (2011) کوردلۆجی ، ضائخانەى ئاک – هەولێر .
- 7- عەلانی سەجادی (1971) ، مێژووی ئەدەبی کوردی ، ضائییە دوووەم .
- 1- عەلانی سەجادی (2000) ، مێژووی ئەخشانى کوردی، ضائخانەى وەزارەتى ئەروەردە . هەولێر .
- 9- عەزیز طەردی (1917) ، ئەخشانى کوردی ، ضائخانەى زانکۆی سەلأحەددی- هەولێر .
- 10- عەبدولسەلام نەجمەدین عەبدوللأ (2001) ، شیکردنەوێ دەقی شیعری لەرۆوی زمانەوانییەو ، ضائخانەى حاجی هاشم . هەولێر .
- 11- مستەفا نەریمان (1911) ، رێژووی کوردی لە رێط و ریشەو ، لە بلأوکراوێکانی خانەى ریشنبیری و بلأوکردنەوێ کوردی ، دارالحریە للطباعە – بەغدا
- 12- محەمەد مەردۆخی (2007) ، مێژووی کورد و کوردستان ، وەرطیرانی . عەبدول کەریم محەمەد سەعید ، ضائییە دوووەم، خانەى ضاٹ و بلأوکردنەوێ ضوارضرا . سلیمانی .
- 13- مارف خەزەندار (2010) ، مێژووی ئەدەبی کوردی، بەرطییە کەم، دەزطای ضاٹ و بلأوکردنەوێ ئاراس .

11- محمد معروف فتاح (2011) ، زمانة وانى، ضاى سِيّية م، ضاى خانة ئة كاىمىاى كورءى، هة ولى ر.

15- وريا عومة رة مین (2009) ، ئاسؤبة كى ترى زمانة وانى ، بة رطى ىة كم ، لة بلا و كرا وة كانى ءة زطای ضاى و بلا و كر ءة وة ى ئاراس – هة ولى ر.

<p>ناوی مامۆستای وانه بیژ</p>	<p>17. بابتهکان</p>
<p>3 کاتژمیر له ههفتهیه کدا</p>	<p><u>ئەیلول</u></p> <p>یە کەم / بەشی جوطرافیا</p> <p>ههفتهی چوارهم : - پوونکردنه وه ی کۆرسیبووک -دهروازهیه ک بو کوردستان</p> <p>1- زاراوهی کوردستان</p> <p>2- شوین (پینگهی جوگرافی)</p> <p>3- شوینی ئەسترونۆمی</p> <p>4- سنوور و پووبەر و شیوه تایبهتمهندی سروشتی کوردستان</p> <p>1- بهرزی و نزمی (تۆبۆگرافیا)</p> <p>2- ئاو و ههوا</p> <p>3- دهرامهتی ئاوی</p> <p>تایبهتمهندی مروی کوردستان</p> <p>1- دابهشبوونی دانیشتوان به پپی پیکهاته</p> <p>2- دابهشبوونی دانیشتوان به پپی ژینگه</p> <p>3- دابهشبوونی دانیشتوان به پپی قهباره ژیانی ئابووری له کوردستاندا</p>

	<p>1- کشتوکال</p> <p>2- سامانی ئازهل</p> <p>3- پیشه سازی و کانزاکان</p> <p>4- گهشتوگوزار <u>تشرینی بة کةم دووهم</u></p> <p><u>/ میژوو</u></p> <p>ههفتهی یه کهم : یه کهم: تهوهره ی میژوو ی کورد له بابته تی کورد</p> <p>(کوردناسی)</p> <p>أ- ناوی کوردو کوردستان</p> <p>1- کوردناسی چه مک و واتاکه ی</p> <p>2- وشه ی کورد (پیشه یی و مانای)</p> <p>3- زاراوه ی کوردستان له سه رچاوه کاندای</p> <p>4- گهشتوگوزار</p> <p>ب- میژوو ی ریشه ی نه ژادی کورد</p> <p>1- نه ژادی کورد له دیدی رۆژه لاتناسان</p> <p>2- نه ژادی کورد له دیدی میژوونوسانی کورد و غهیره</p> <p>کورد ج- دانیشتوانی کۆنی کوردستان</p> <p>1- هۆزهکانی کۆنی کورد</p> <p>2- میژوو ی شارستانیته تی کۆنی کورد</p> <p>ههفته ی دووهم : دووهم: سه ره تاکانی په یوهندی کورد به ئاینی ئیسلام</p> <p>□ جابانی کورد</p>
--	---

	<ul style="list-style-type: none">• فه تحکردنی کوردستان له سه رده می خه لیفه عومه ری کوری خه تاب• باررودۆخی کوردستان له سه رده می خه لافه تدا - میرنشینه کوردیه کان له سه رده می عه باسیدا- چه ند لایه نیکی شارستانیته تی کورد له سه رده می ئیسلامیدا- ده وله تی ئه یوبی و پۆلی رابه رایه تی سه لاهه دینی ئه یوبی- پۆلی شارستانی زانینی کورد له میژووی ئیسلامیدا <p>ههفته ی سییه م: سی یه م: میژووی نوی و هاوچه رخی کورد</p> <ul style="list-style-type: none">- سه ره له دان و بوژانه وهی میرنشینه کوردیه کان- هۆکاره کانی روخانی میرنشینه کوردیه کان- کوردستان له مملانی و لاتانی هه ری میدا- هه ندی لایه نی پرشنگداری شارستانیته تی میرنشینه کان- بزاق و شوورشه کوردیه کان له سه دی نوزده و بیستدا <p>ههفته ی چواره م:</p> <ul style="list-style-type: none">- کورد و بزاقی ریکخراوهیی له نیوهی یه که می سه دهی بیستدا کوردله کۆنگره و په یماننامه نیوده وله تیه کاند- کۆماری کوردستان له مه هاباد جینۆساید <u>تشرینی دووهم سییه م</u> <p style="text-align: right;"><u>زمان</u></p>
--	--

	<p>ههفته‌یه‌که‌م : 1- زمان و گرنگی زمان و جۆره‌کانی زمان</p> <p>(پیناسه‌ی زمان له پوانگه‌ی زمانه‌وانی ده‌روونی و کۆمه‌لایه‌تی و گرنگی زمان و و جۆره‌کانی زمان) نوسراو، جه‌سته‌یه (2- تایبه‌تییه‌کانی زمان)</p> <p>(زمان ره‌فتاره - زمان ده‌نگه - زمان سیسته‌مه - زمان تایبه‌ته به‌مرۆف - زمان هیمایه - زمان داهیتانه)</p> <p>4- خیزانه زمانیه‌کان</p> <p>(هیندۆ ئه‌وروپی - سامی و حامی - تۆرانی)، هاوبه‌شی زمانی کوردی و هیندۆ ئه‌وروپی.</p> <p>ههفته‌یه‌دووم :</p> <p>5- میژووی زمانی کوردی و قۆناغه‌کانی</p> <p>(قۆناغی کۆن - قۆناغی ناوهند - قۆناغی شیوه‌زار - قۆناغی نوێ)</p> <p>6- زاره‌کانی زمانی کوردی و شوینی جوگرافی</p> <p>(زار - تایبه‌تمه‌ندی زار - جۆره‌کانی زار - زاره‌کانی زمانی کوردی)</p> <p>7- زمانی ستانده‌رد و هۆکاره‌کانی دروستبوونی</p> <p>(زمانی ستانده‌رد، شیوه‌ی دروستبوونی) ئایینی - سیاسی - ئه‌ده‌بی به‌رز، هۆکاری نه‌بوونی ستانده‌رد له زمانی کوردیدا.</p> <p>ههفته‌یه‌سییه‌م :</p> <p>8- رینووسی زمانی کوردی و گرفته‌کانی</p> <p>پیته‌کانی زمانی کوردی - گه‌شه‌ی نوسین - نوسینی نمونه‌یی - جۆره‌کانی ئه‌لفوبی - گرفته‌کانی رینووسی کوردی)</p>
--	---

	<p>9- پلانی زمان و سیاسه‌تی زمانی</p> <p>(زمانی دایک و پارێزگارێکردن لێی - گرنگی نه‌ته‌وايه‌تی زمانی دایک، رۆلی نه‌رینی زمانی بیانی له‌سه‌ر زمانی دایک - پلانی زمان - زمان و ئاسایشی نه‌ته‌وه‌یی (هه‌فته‌ی چوارهم :</p> <p>11- مملانیی زمانی بیگانه له‌گه‌ڵ زمانی کوردی</p> <p>(چه‌مکی مملانی، قوناغه‌کانی مملانی، کارتیکه‌ره‌کانی سه‌ر مملانی)</p> <p>- گه‌شه و گۆرانی زمانی</p> <p>- (چه‌مکی گۆران - بنه‌ماکانی گۆران - هۆکاره‌کانی گۆرانی زمانئاسته‌کانی گۆرانی زمان () - 12- زمان و که‌لتوور</p> <p>- (ره‌نگدانه‌وه‌ی که‌لتووری کوردی له‌ زماندا : ریزگرتن - پیکه‌وه ژیا‌نته‌بایی - مرۆفدۆستی ...هتد) <u>کانونی‌یه‌که‌م</u></p> <p>چوارهم / به‌شی ئه‌ده‌ب</p> <p>هه‌فته‌ی‌یه‌که‌م : یه‌که‌م - میژووی ئه‌ده‌بی کوردی</p> <p>دووه‌م- رۆژنامه‌گه‌ری کوردی أ- ئه‌ده‌بی فۆلکلۆر</p> <p>(-پیناسه‌ی فۆلکلۆر - گرنگی و به‌های فۆلکلۆری کوردی و رۆلی له‌ بونیادی شارستانی کورددا- به‌شه‌کانی فۆلکلۆر) ئه‌فسانه - داستان - هه‌قایه‌ت - په‌ندی پیشینان - مه‌ته‌ل - گۆرانی و هۆنراوه، ...هتد) هینانه‌وه‌ی نمونه‌ بو</p>
--	--

	<p>هه‌ریه‌کینکیان.)</p> <p>ب- ئه‌ده‌بی نوسراو (شيعر - په‌خشان)</p> <p>1- شيعری کوردی (قوناغه‌کانی شيعری کوردی)</p> <p>یه‌که‌م / شيعری کلاسیکی کوردی (شیوازی شيعری کلاسیکی کوردی له پووی پوخسار و ناوه‌رۆکه‌وه (هه‌فته‌ی دووهم:</p> <p>قوتابخانه‌کانی شيعری کلاسیکی کوردی</p> <p>- ئه‌ده‌بیاتی لوری : کورته‌یه‌کی میژووی ده‌بارهی باباتاهیری هه‌مه‌دانی و نمونه‌ی شيعری</p> <p>- ئه‌ده‌بیاتی کرمانجی سه‌روو : کورته‌یه‌ک ده‌بارهی ئه‌ده‌بیاتی کرمانجی سه‌روو، نمونه‌ی شيعری مه‌لای جزیری</p> <p>ئه‌ده‌بیاتی کرمانجی خواروو، قوتابخانه‌که‌ی سه‌ی کوچکه‌ی بابان و نمونه‌ی شيعری نالی</p> <p>دووهم / شيعری نویی</p> <p>کوردی - شيعری</p> <p>رۆمانتسيزمی کوردی</p> <p>- میژووی سه‌ره‌لدانی شيعری نوی و هۆکاره‌کانی نوییونه‌وه</p> <p>- تايبه‌تمه‌ندیتی شيعری رۆمانسيزمی کوردی و جیاوازی له‌گه‌ل رۆمانسيزمی ئه‌وروپی</p> <p>- چه‌ند نمونه‌یه‌کی شعری (گوران وه‌ک نمونه (هه‌فته‌ی سێیه‌م:</p>
--	--

سینیم / شیعری هاوچه رخی کوردی) له بزوتنه وهی پروانگه وه تا دواى
رپهرین (له پرووی روخسار و ناوه روک و تاییه تمه ندییه وه.

په خشانی کوردی

– میژووی سه ره له دانی په خشانی کوردی و هینانه وهی نمونه له نیو (دهقه
کۆنهکان به نمونهی سه ره انجام و میسحه فا رهش و جیلوه، ئاقییه نامه
، مه ولودنامه، مه لامه حموودی بایه زیدی، ئه حمه دی خانی ... هتد).

هونه رهکانی په خشانی کوردی : (هه قایهت – په ندی پیشینان – قسهی
نه ستهق – مه ته ل – وتار – خوتبه – سه رگوزشته – نامه – راگوزاری –
چیرۆک – رۆمان – دراما (زور به چری باسی هه ریه که یان بکریت و نمونه یان
بو بهینریتته وه) . یان ده توانیت ته نیا جهخت له سه ر ئه م سی هونه ره ی خواره وه
بکاته وه :

- چیرۆکی کوردی

- درامای کوردی

- رۆمانی کوردی ههفتهی چوارهم

تیبینی : (مامۆستای بابهت دواى دیاریکردنی هونه رهکانی په خشان، باشتر
وايه جهخت له سه ر ئه و سی هونه ره ی سه ره وه بکاته وه، بو نمونه له بابهتی
چیرۆکی کوردیدا باسی ئه مانه بکات :

- میژووی سه ره له دانی صیرۆکی کوردی

- تاییه تمه ندیتی چیرۆکی کوردی

- شیوازی چیرۆکی کوردی به پیی قۆناغهکانی چیرۆکی کوردی له
رۆمانیشدا به هه مان شیوه :

	<p>میتزوی سهره‌لانی رۆمانی کوردی</p> <p>ناغه‌کانی رۆمانی کوردی له درامادا :</p> <p>(یای کوردی) شانۆ - ته‌له‌فزیۆن - سینهما - رادیۆ .</p> <p>ی کوردی، وه‌ک ده‌قی نوسراو - نه‌ک نمایش و هونه‌ری نواندن</p> <p>(سناۆی کوردی) جه‌ختکردنه‌وه له سه‌ر ناوه‌رۆکی .</p>
--	---

	8. بابته‌ی پراکتیک (نه‌گهر هه‌بیت)
--	--------------------------------------

	<p>19. تاقیکردنه‌وه‌کان</p> <p>1. دارشتن: لهم‌جۆره</p> <p>چۆن...؟ هۆکار مکان چی بوون...؟ بۆچی...؟ چۆن...؟ ده‌ستپێده‌کات. له‌گه‌ڵ وه‌لامی نموونه‌ییان نموونه‌بیت ده‌سته‌بهر بکریت</p> <p>رت‌ده‌ر باره‌ی بابته‌تیک ده‌سته‌بهر ده‌کریت و پاشان قوتابی به‌ر استیان چه‌وت داده‌نییت. نموونه‌بیت ده‌سته‌بهر بکریت.</p> <p>مجۆر ه‌تاقیکردنه‌وه‌یه‌ژماره‌یه‌که ده‌سته‌هواژ ده‌سته‌بهر ده‌کریت له‌ژیرر سته‌یه‌که</p> <p>اییان ده‌سته‌هواژ ه‌ی ر است هه‌له‌ده‌بژ یریت. نموونه‌بیت ده‌سته‌بهر بکریت.</p>
--	---

--	--